

Predgovor

Pretpostavlja se da su mikotoksini bili prisutni u hrani za životinje i ljude od početka života na Zemlji, a prvi podaci o štetnim efektima upotrebe plesnive hrane u Kini datiraju još od pre 5000 godina. Danas se po-uzdano zna da su mikotoksikoze uzročno-posledično vezane za pojavu nekoliko trovanja veoma širokih razmera, kao i smrt stotine hiljada životinja i ljudi u Evropi i drugim kontinentima u prethodnom milenijumu.

*U SAD-u je 1890. godine opisan slučaj gubitka dlake sa pratećim ispa-danjem papaka kod goveda, odnosno kopita kod konja izazvanog korišćenjem hrane kontaminirane plesnima *Fusarium* vrsta. U SSSR-u je 1932. godine zabeležen slučaj uginuća desetine hiljada konja i goveda izazvanog prisutnim stahibotriotoksinima u hrani. Stahibotriotoksikoza je zabeležena i u Mađarskoj i to kod konja, goveda i svinja, a 1934. godine u srednjepadnom delu SAD-a zabeležen je slučaj uginuća 5.000 konja od bolesti nazvane „mouldy corn disease“.*

Trovanja ljudi i životinja izazvana toksinima ražane glavice (ergot alkaloidi) spadaju među najstarije poznate mikotoksikoze koje su opisane još u X veku. Smatra se da je 934. godine, kao posledica trovanja ergot alkaloidima, u Limožu u Francuskoj umrlo oko 40.000 lju-di. Trovanja ergot alkaloidima se još uvek sporadično sreću u pojedinim zemljama Azije i Afrike.

*Još krajem XIX veka zapažena je povezanost ishrane plesnivim kukuruzom sa oboljenjima ljudi, naročito dece. U Japanu je krajem XIX i početkom XX veka uočena uzročno-posledična veza između konzumiranja buđavog pirinča („yellow rice toxins“) i razvoja različitih poremećaja zdravlja ljudi, uključujući i akutni beriberi. Krajem XIX veka, kao i tokom II svetskog rata, u Rusiji je zabeležena pojava alimentarne toksične aleukije (ATA) koja je izazvana korišćenjem žitarica kontaminiranih plesnima *Fusarium* vrsta .*

Iako je štetan efekat ishrane životinja i ljudi plesnivom hranom po-znat od davnina, specifičan agens dugo nije bio poznat. Pojava nepoznatog oboljenja („turkeyXdisease“)t koje je u Engleskoj 1960. godine dovelo do uginuća preko 100.000 ćurića i oko 20.000 ostale vrste živine sa znacima akutne nekroze jetre, usmerila je istraživanja u pravcu determinisanja

*kauzalnog faktora. Godinu dana kasnije, iz kikirikijeve sačme uvoznog porekla, sastavne sirovine korišćene hrane za živinu, izolovana je kultura gljivica *Aspergillus flavus*, kao i nekoliko, do tada nepoznatih, jedinjenja koja su veoma intenzivno fluorescirala pod UV zracima.*

Sead Jusić